

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Міністру соціальної політики
України**

Оксані ЖОЛНОВИЧ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Мною як Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) у зв'язку із здійсненням на підставі статті 101 Конституції України, статті 1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина виявлено порушення права дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, на захист з боку держави.

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Відповідно до пункту 4 статті 38 Конвенції про права дитини держави зобов'язані вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними.

Статтею 30-1 Закону України «Про охорону дитинства» встановлено, що держава вживає всіх необхідних заходів для забезпечення захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, догляду за ними та возз'єднання їх із членами сім'ї, включаючи розшук, звільнення з полону, повернення в Україну дітей, незаконно вивезених за кордон. Статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів (далі – Статус), надається органом опіки та піклування за місцем реєстрації дитини як внутрішньо переміщеної особи. Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, визначається Кабінетом Міністрів України.

Згідно зі статтею 55 Конституції України кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого. До мене як Уповноваженого надходять численні звернення законних представників дітей, керівників органів опіки та піклування щодо надання роз'яснень та визначення правомірності/неправомірності відмови у наданні Статусу.

Під час аналізу норм чинного законодавства було встановлено невідповідність між законодавчим урегулюванням порядку надання Статусу, зокрема між нормами статті 30-1 Закону України «Про охорону дитинства» та пунктом 5 Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 № 268 (далі – Порядок).

Варто зауважити, що зазначені нормативно-правові акти потребують доопрацювання та внесення відповідних змін, оскільки були прийняті до повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України та не враховують викликів сьогодення. Відповідно до пункту 5 Порядку Статус надається органом опіки та піклування за задекларованим/зареєстрованим місцем проживання/перебування дитини як внутрішньо переміщеної особи, за місцем звернення, якщо місце проживання/перебування дитини не задеклароване/ не зареєстроване або задеклароване/зареєстроване на території, на якій ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованій Російською Федерацією, або за місцем виявлення такої дитини місцевими органами виконавчої влади та/або органами місцевого самоврядування.

Зазначена норма створює ситуацію, за якої дитина, що зазнала психологічного та/або фізичного насильства внаслідок ракетного обстрілу на території, що не віднесена до Переліку територій, на якій ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованій Російською Федерацією, не має права на отримання Статусу.

Крім цього, в нормативно-правових актах, що регулюють надання Статусу наявна колізія, що утворює перепони в отриманні Статусу, наділяє органи опіки та піклування дискреційними повноваженнями через наявність формальної підстави відмови у наданні Статусу у вигляді норми, що передбачає оформлення Статусу органом опіки та піклування саме за місцем реєстрації дитини як внутрішньо переміщеної особи. Така норма викладена у частині сьомій статті 30-1 Закону України «Про охорону дитинства».

Відповідно до пункту 3-1 статті 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений має право вносити в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина.

Пунктом 1 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423 (далі – Положення) Міністерство соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який

забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері соціальної політики, соціального захисту населення, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки (державна допомога, пільги, житлові субсидії та інші виплати, що проводяться за рахунок державного бюджету, соціальні послуги) та за дотриманням прав дітей.

До компетенції Мінсоцполітики, згідно з підпунктами 1, 2 пункту 4 Положення належить, зокрема розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку внесення їх на розгляд Кабінету Міністрів України; розроблення проектів законів та інших нормативно-правових актів.

Враховуючи вищезазначене, Уповноваженим неодноразово направлялися запити до Мінсоцполітики з проханням вжити необхідних заходів задля усунення наявної колізії (листи від 27.10.2023 № 9531.2/23/48.4; від 13.12.2023 № 11558.2/13756/1/23/23/48.4; від 29.03.2024 № 3528.2/24/48.4), а також звернення громадян (листами від 29.12.2023 № 12708.2/Л-37814.3/23/23/48.4.; від 04.01.2024 № 121.2/15410/1/23/24/48.4; від 19.01.2024 № 3577.4/Ф-1183.3/24/48.4). Отримані відповіді не містять шляхів врегулювання зазначеної проблематики, а мають формальний характер.

У відповіді Мінсоцполітики, наданій електронним листом від 27.12.2023, було зазначено, що у зв'язку із підготовкою до другого читання проекту Закону України «Про основи соціальної захищеності дітей, які постраждали внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України» (реєстр. № 9042-1 від 08.03.2023) (далі – законопроект № 9042-1), Мінсоцполітики було призупинено розробку проекту Закону України, спрямованого на усунення колізії в чинних нормативно-правових актах та врегулювання питання надання статусу дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, оскільки законопроект № 9042-1 врегулює порушене питання.

Слід зауважити, що законопроектом № 9042-1 охоплюється питання соціальної підтримки дітей, які постраждали внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, проте не передбачається норм щодо порядку надання Статусу, про що неодноразово зазначалося мною як Уповноваженим в листах до Мінсоцполітики.

Задля внесення необхідних змін також було направлено листа до Прем'єр-міністра України від 11.01.2024 № 403.2/24/48.4. Проте незважаючи на всі спроби забезпечити належне функціонування механізму захисту дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, Мінсоцполітики не було внесено необхідних нормативних змін. Зазначене питання лишається й досі не врегульованим.

На підставі викладеного та з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина та недопущення їх у подальшому, керуючись

статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та невідкладно вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень права дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів на захист з боку держави, здійснити заходи щодо внесення змін до чинного законодавства.

2. Про результати розгляду подання та вжиті заходи повідомити мене у місячний строк.

3. Звертаю увагу, що відповідно до статті 188-40 Кодексу України про адміністративні правопорушення, невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою накладення адміністративного стягнення.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Сашенко Марія 298 70 61

